

Учреждение образования «Брестский
государственный университет имени
А.С. Пушкина»

УТВЕРЖДАЮ
Протокол заседания кафедры
от 20.04.2018 № 10

Кафедра русской литературы
и журналистики

ВОПРОСЫ К ЭКЗАМЕНУ
20.04.2018
г. Брест

По курсу: «**Фалькларыстыка**»

Специальность: «**Белорусская филология**», 1 курс, 2 семестр, дневная форма
получения образования

1. Фалькларыстыка і яе месца сярод гуманітарных навук.
2. Раздзелы фалькларыстыкі.
3. Акадэмічныя школы і напрамкі фалькларыстыкі.
4. Гісторыя ўзнікнення і развіцця фалькларыстыкі.
5. Станаўленне і развіццё фалькларыстычнай думкі Беларусі.
6. Асноўныя тэндэнцыі развіцця сучаснай беларускай фалькларыстыкі. Аналіз прац А. Фядосіка, А. Ліса, Г. Барташэвіч, К. Кабашнікава, І. Казаковай, Л. Салавей, С. Санько, А. Лозкі, І. Швед, Т. Валодзінай, І. Крука, А. Гурскага, А. Марозава, У. Васілевіча, А. Ненадаўца і інш..
7. Вузкае і шырокае разуменне фальклору. Своеасаблівасць фальклору (калектыўнасць, вуснасць, імправізаванасць, варыятыўнасць, традыцыйнасць, поліэлементнасць, поліфункцыянальнасць).
8. Жанравы склад фальклору. Паняцце кантамінацыі. Фальклор як крыніца і аснова мастацкай літаратуры.
9. Сімваліка беларускага фальклору (на прыкладзе расліннай ці жывёльнай, астранамічнай, ландшафтавай і інш. сімвалікі).
10. Паходжанне і прызначэнне каляндарна-абрадавай паэзіі. Гісторыя збірання і вывучэння беларускай каляндарна-абрадавай творчасці.
11. Зімовы перыяд народнага календара. Калядны цыкл (абрады і звычаі). Функцыянальна-жанравыя асаблівасці каляднай паэзіі.
12. Веснавы перыяд народнага календара. Структура і семантыка абрадаў. Тыпалогія і паэтыка песень.
13. Юр'е. Структура і семантыка абраднасці. Тыпалогія і паэтыка юр'еўскіх песень.
14. Вялікдзень. Валачобныя песні: характэрныя тэмы, вобразы, мастацкія прыёмы.
15. Русальныя абрады і песні, іх паходжанне і прызначэнне.
16. Абрад Куст: функцыянальная прырода, мастацкі свет песень.
17. Купальская абраднасць. Семантыка і паэтыка купальскіх песень.
18. Жніўныя абрады і песні. Паходжанне, змест і мастацкія асаблівасці жніўных песень.
19. Восеньская каляндарная лірыка, яе тыпалогія і паэтыка. Абрады восеньскага цыкла (Багач, Уздвіжанне, Пакровы, Асяніны).

20. Радзінная паэзія. Функцыянальнасць абрадаў і абрадавай паэзіі, семантыка, жанравы склад.
21. Функцыянальнасць і семантыка вясельных абрадаў, жанравыя і мастацкія асаблівасці паэзіі асноўных этапаў вяселля.
22. Пахавальна-памінальныя галашэнні. Светапоглядная аснова пахавальнай абраднасці. Адметнасці пахавальнай і памінальнай абраднасці беларусаў.
23. Сацыяльна-бытавая лірыка, асноўная тэматыка, вобразы, сімволіка.
24. Лірыка кахання і сямейная лірыка. Семантыка і паэтыка.
25. Балады: жанравыя прыкметы, месца ў народнапесенным рэпертуары.
26. Ідэяна-тэматычны змест і мастацкія асаблівасці прыпевак.
27. Віды і жанры беларускай народнай прозы. Аналіз тэкстаў.
28. Казкавая проза беларусаў і яе адрозненне ад няказкавай прозы. Вызначэнне казкі. Гісторыя збірання і вывучэння казкавай прозы.
29. Чарадзейныя казкі. Канфлікты і вобразы. Адлюстраванне маральна-эстэтычнага ідэалу. Кампазіцыя чарадзейнай казкі. Міжнародныя сюжэты чарадзейных казак.
30. Казкі пра жывёл: паходжанне, змест, тэматыка, вобразы і алегарычны сэнс. Маральна-выхаваўчае значэнне казак пра жывёл.
31. Паняцце былічкі, бывальшчыны, іх суаднесенасць з мемаратам і фабулатам. Функцыянальна-жанравыя асаблівасці дэманалагічных аповедаў беларусаў у славянскім кантэксце. Персанажы народнай дэманалогіі беларусаў.
32. Сацыяльна-бытавыя і навелістычныя казкі беларусаў у славянскім кантэксце.
33. Небыліцы, народныя анекдоты і жарты. Тэматыка, вобразы.
34. Асаблівасць няказкавых жанраў. Народная легенда ў сістэме празаічных жанраў беларускага фальклору. Асноўныя матывы, ідэяна-тэматычныя асаблівасці этыялагічных, духоўна-этычных і эсхаталагічных легенд. Інтэрпрэтацыя Свяшчэннай гісторыі ў народна-апакрыфічных легендах.
35. Беларускія народныя паданні: віды, жанравая спецыфіка, асаблівасці мастацкага часу, сюжэтыка, вобразы. Адрозненне легендарных паданняў ад этыялагічных легенд.
36. Вусныя бытавыя расказы, іх абумоўленасць спецыфікай фальклорнага мыслення, прагматыка (функцыя).
37. Легенды-былічкі, легендарныя апавяданні і псеўдабылічкі як пераходныя міжжанравыя формы.
38. Сістэма жанраў традыцыйнага беларускага дзіцячага фальклору. Абрадавая паэзія ў рэпертуары дзяцей. Дзіцячы гульні і фальклор.
39. Сучасны школьны фальклор, пераробкі, дзявочы альбом, страшылкі, “садыцкія” вершыкі. Прыклады, характарыстыка.
40. Вытокі тэатра. Батлейка. Народная драма.
41. Асаблівасці, светапоглядны падмурак, прызначэнне беларускіх прыкмет, павер’яў і правілаў.
42. Малыя фальклорныя жанры, іх склад і характарыстыка. Малыя жанры каляндарнага фальклору ў рытуальна-камунікатыўным аспекце; мантычныя прыгаворы.
43. Замовы: класіфікацыя, агульная характарыстыка жанру. Замовы ў працах беларускіх фалькларыстаў.
44. Загадкі: азначэнне жанру, генезіс, функцыянальнасць народных загадак. Мастацкі вобраз у загадках. Сувязь загадак з іншымі жанрамі фальклору.

45. Беларускія духоўныя вершы: крыніцы вывучэння, геаграфія, распаўсюджанне, асаблівасці выканання, сюжэтна-вобразная разнастайнасць.
46. Гарадскі фальклор: вытокі, жанравы склад, вобразы. Паняцце “постфальклор”.
47. Міфалогія прасторы і часу ў беларускім фальклоры.
48. Касмагонія і эсхаталогія ў беларускім фальклоры.

Літаратура

1. Беларуская народная творчасць (БНТ). Т. 1–47 і іншыя рэгіянальныя і жанравыя зборнікі тэкстаў.

Падручнікі, дапаможнікі, хрэстаматыі

2. Беларуская вусна-паэтычная творчасць: Падручнік для студэнтаў філал. спецыяльнасцей ВНУ / К.П. Кабашнікаў, А.С. Ліс, А.С. Фядосік і інш. Мн., 2000.
3. Беларускі фальклор: Хрэстаматыя / Склад. К.П. Кабашнікаў, А.С. Ліс, А.С. Фядосік, І.К. Цішчанка. Мн., 1996.
4. Кавалёва Р.М. Беларуская вусна-паэтычная творчасць: вуч.-метад. комплекс. Мн., 2005.
5. Казакова І.В. Беларускі фальклор. Тэставыя заданні: вучэбны дапаможнік. Мн., 2006.
6. Казакова І.В. Беларускі фальклор: вучэб. дапам. Мн., 2007.
7. Швед І.А. Уводзіны ў фалькларыстыку: вучэб.-метад. дапаможнік. Ч. 1–2. Брэст, 2009–2010.
8. Швед І.А. Студэнцкая фальклорная практыка: вучэб.-метад. дапаможнік. Брэст, 2007.

Энцыклапедыі, слоўнікі, паказальнікі

9. Аксамітаў А. Прыказкі і прымаўкі: тлумачальны слоўнік беларускіх прыказак і прымавак з архіваў, кафедраў, збораў, рэд. выд. XIX і XX стст. Мн., 2000.
10. Андреев Н.П. Указатель сказочных сюжетов по системе Аарне. Л., 1929.
11. Бараг Л.Р. Сюжэты і матывы беларускіх казак: Сістэматызаваны паказальнік. Мн., 1978.
12. Беларуская міфалогія: Энцыклапед. слоўн. / С. Санько, Т. Валодзіна, У. Васілевіч і інш. Мн., 2006.
13. Беларускі фальклор: Энцыклапедыя: у 2 т. Мн., 2005–2006.
14. Восточнославянская сказка: Сравнительный указатель сюжетов / Сост. Л.Г. Бараг, Н.П. Березовский, К.П. Кабашников, Н.В. Новиков. Мн., 1979.
15. Восточнославянский фольклор: Словарь научной и народной терминологии. Мн., 1993.
16. Кляус В.Л. Указатель сюжетов и сюжетных ситуаций заговорных текстов восточных и южных славян. М., 1997.
17. Коваль У.І. Народныя ўяўленні, павер’і і прыкметы: Даведнік па ўсходнеславянскай міфалогіі. Гомель, 1995.
18. Лепешаў, І.Я. Якалцэвіч М.А. Слоўнік беларускіх прыказак: даведнік Мн., 1996.

19. Маковский М.М. Сравнительный словарь мифологической символики в индоевропейских языках: Образ мира и миры образов. М., 1996.
20. Мифы народов мира: Энциклопедия: в 2 т. М., 1991 – 1992. Т. 1–2.
21. Рагойша В.П. Паэтычны слоўнік. Мн., 1987.
22. Славянские древности: Этнолингв. слов.: в 5 т. / Под общ. ред. Н.И. Толстого. М., 1995–2004. Т.1–3.
23. Энциклапедыя літаратуры і мастацтва Беларусі: у 5 т. Мн., 1984–1987.
24. Этнаграфія Беларусі: Энцыкл. Мн., 1989.

Гістарыяграфія фалькларыстыкі

25. Беларуская фалькларыстыка: Збіранне і даследаванне народнай творчасці ў 60-х гг. XIX – пач. XX ст. / Г.А. Пятроўская, І.К. Цішчанка, У.А. Васілевіч. Мн., 1989.
26. Васілевіч У.А. Збіральнікі. Мн., 1991.
27. Гілевіч Н.С. З клопатам пра песні народа.
28. Каханоўскі Г.А., Малаш Л.А., Цвірка К.А. Беларуская фалькларыстыка. Эпоха феадалізму. Мн., 1989.
29. Фядосік А.С. Беларуская савецкая фалькларыстыка. Мн., 1987.
30. Фядосік А.С. Ілюзорнасць і сапраўднасць: Белыя плямы ў гісторыі фалькларыстыкі 20–30-х гадоў. Мн., 1991.
31. Цішчанка І.К. Да народных вытокаў: Збіранне і вывучэнне беларускага фальклору ў 50-я – 60-я гады XIX ст. Мн., 1986.

Методыка палявой працы і сістэматызацыя архіўных фондаў

32. Аникин В.П. Русское устное народное творчество. Методические указания. М., 1981.
33. Апытальнік для збору матэрыялаў па беларускаму танцавальнаму фальклору / Распрацоўшчык М. А. Козенка. Мн., 1998.
34. Апытальнік для збору матэрыялаў па каляндарнай абраднасці беларусаў / Распрацоўка В. І. Басько. Мн., 1998.
35. Каладзінскі В.В. Метадычныя ўказанні па правядзенню фальклорнай практыкі студэнтаў першага курса філалагічнага факультэта. Мн., 1978.
36. Программа полесского этнолингвистического атласа / Сост. А.З. Гура, О.А. Терновская, С.М. Толстая // Полесский этнолингвистический сборник. М., 1983.

Заведующий кафедрой

Л.В. Скибицкая

Профессор

И.А. Швед